ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ GIUSEPPE TESAURO της 17ης Σεπτεμβρίου 1992 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Raad van Beroep te Amsterdam αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1978, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως [1].

Το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο ως προς την έκταση εφαρμογής της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω φύλου σε σχέση με το ολλανδικό σύστημα που προβλέπει προσαύξηση υπέρ των δικαιούχων συντάξεως των οποίων ο συντηρούμενος σύζυγος δεν έχει ακόμη συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας του. Ερωτά ιδίως αν το γεγονός ότι η χορήγηση και το ύψος της προσαυξήσεως αυτής καθορίζονται σε συνάρτηση με εισοδήματα που πραγματοποιούνται ενδεχομένως από επαγγελματική δραστηριότητα — ή συνδέονται με μια τέτοια δραστηριότητα — του μικρότερης ηλικίας συζύγου συνιστά έμμεση δυσμενή διάκριση, απαγορευόμενη από την προαναφερθείσα οδηγία, καθόσον αυτό συνεπάγεται ότι την προσαύξηση κατ' αρχήν λαμβάνουν οι άνδρες.

2. Αναφερόμενος ως προς τις λεπτομέρειες στην έκθεση ακροατηρίου, συνοψίζω το εθνικό κανονιστικό πλαίσιο και τα περιστατικά της κύριας δίκης ως εξής.

Ο Algemene Ouderdomswet (νόμος περί γενικής ρυθμίσεως συντάξεων γήρατος, στο εξής: AOW), όπως τροποποιήθηκε την 1η Απριλίου 1985 ενόψει της οδηγίας 79/7, προβλέπει ότι κάθε πρόσωπο δικαιούται, με τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας του, συντάξεως γήρατος η οποία, αν ο ενδιαφερόμενος έχει συμπληρώσει πλήρη περίοδο ασφαλίσεως 50 ετών, ανέρχεται στο 50 % του καθαρού κατωτάτου μισθού που ισχύει για τους εγγάμους και στο 70 % του καθαρού κατωτάτου μισθού που ισχύει για τους αγάμους. Επιπλέον, ο έγγαμος δικαιούχος συντάξεως, του οποίου ο συντηρούμενος σύζυγος δεν έχει συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας, δικαιούται προσαυξήσεως το ύψος της οποίας μειώνεται κατά 2 % ανά ημερολογιακό έτος κατά το οποίο ο σύζυγος δεν ήταν ασφαλισμένος βάσει του AOW. Η προσαύξηση αυτή μπορεί να καταβληθεί απ' ευθείας στον συντηρούμενο σύζυγο κατόπιν αιτήσεώς του.

Μέχρι την 1η Απριλίου 1988 η προσαύξηση εχορηγείτο ανεξάρτητα από το ενδεχόμενο εισόδημα του συντηρούμενου σύζυγου του δικαιούχου της συντάξεως. Αντιθέτως, από την ημερομηνία αυτή η χορήγηση και το ύψος της προσαυξήσεως εξαρτώνται από το εισόδημα του συζύγου. Πράγματι, τα εισοδήματα που πραγματοποιεί ο συντηρούμενος σύζυγος βάσει έμμισθης ή ανεξάρτητης επαγγελματικής δραστηριότητας ή που συνδέονται με μια τέτοια δραστηριότητα αφαιρούνται από την προσαύξηση, με εξαίρεση το μέρος των εισοδημάτων αυτών που δεν υπερβαίνει το 15 % του ακαθάριστου κατωτάτου μισθού και το ένα τρίτο του μέρους που υπερβαίνει τον κατώτατο αυτό μισθό.

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

1 — ΕΕ ειδ. έκδ. 05/003, σ. 160.

Επιπλέον, από την ίδια αυτή ημερομηνία η μέγιστη προσαύξηση ισούται προς το 30 % του καθαρού κατώτατου μισθού, ενώ το ύψος της συντάξεως για έγγαμο, του οποίου ο συντηρούμενος σύζυγος δεν έχει ακόμη συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας, ισούται προς το 70 % του καθαρού κατωτάτου μισθού δηλαδή ποσό που ισούται προς αυτό το οποίο δικαιούται ο άγαμος. Ουσιαστικά, το ύψος της μέγιστης προσαυξήσεως ισούται προς τη διαφορά μεταξύ του ποσού των μεγίστων συντάξεων των συζύγων οι οποίοι, και οι δύο, δικαιούνται συντάξεως γήρατος και της μέγιστης συντάξεως που μπορεί να αξιώσει ο άγαμος.

3. Τα περιστατικά της υποθέσεως μπορούν να συνοψιστούν ως εξής. Δυνάμει του AOW, το Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank (στο εξής: SVB) χορήγησε στον Molenbroek, από την 1η Μαΐου 1990, πλήρη σύνταξη εγγάμου ίση προς το 70 % του καθαρού κατώτατου μισθού, δεδομένου ότι η συντηρούμενη σύζυγος του ενδιαφερομένου δεν είχε ακόμη συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας. Του χορηγήθηκε επίσης προσαύξηση ίση προς το 27,70 % της προβλεπόμενης μέγιστης προσαυξήσεως: πράγματι, το SVB αφαίρεσε, βάσει των κριτηρίων που προβλέπονται από τον AOW, το πραγματοποιούμενο από τη σύζυγο εισόδημα από το ποσό της μέγιστης προσαυξήσεως την οποία αυτός εδικαιούτο.

Ο Molenbroek άσκησε ενώπιον του Raad van Beroep te Amsterdam προσφυγή κατά της σχετικής αποφάσεως περί προσαυξήσεως, προβάλλοντας ότι η προϋπόθεση χορηγήσεως μέγιστης προσαυξήσεως, δηλαδή ο όρος κατά τον οποίο ο σύζυγος δεν έχει συμπληρώσει ακόμη το 65ο έτος της ηλικίας και δεν πραγματοποιεί εισόδημα από εργασία, συνιστά έμμεση δυσμενή διάκριση λόγω φύλου, επειδή ακριβώς οι άνδρες λαμβάνουν κατ' αρχήν την εν λόγω προσαύξηση. Προκειμένου να κρίνει αν η νομοθεσία που εκτέθηκε αμέσως ανώτερω είναι πράγματι ασυμβίβαστη προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7, το εθνικό δικαστήριο παρέπεμψε το ζήτημα ενώπιον του Δικαστηρίου.

Πριν εξετάσω τα διάφορα ερωτήματα, επιθυμώ να υπογραμμίσω την ιδιομορφία της περιπτώσεως για την οποία πρόκειται εδώ. Ο Molenbroek επικαλείται την ύπαρξη δυσμενούς διακρίσεως σε βάρος των γυναικών προκειμένου να του χορηγηθεί, ως ανδρός, μεγαλύτερη προσαύξηση. Πράγματι, ο σκοπός που επιδιώκει ο προσφεύγων της κύριας δίκης συνίσταται στην προσπάθεια να αναγνωριστεί ότι δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, ως προς τη χορήγηση και το ύψος της προσαυξήσεως, τα εισοδήματα που πραγματοποιούνται από τον μικρότερης ηλικίας σύζυγο με τη συνέπεια ότι ο δικαιούχος συντάξεως του οποίου ο συντηρούμενος σύζυγος δεν έχει ακόμη συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας (δικαιούχος που στις περισσότερες των περιπτώσεων είναι αρσενικού φύλου) θα δικαιούται πάντοτε και σε κάθε περίπτωση της μέγιστης προσαυξήσεως.

4. Το πρώτο ερώτημα του Raad van Beroep αφορά το ζήτημα αν το προεκτεθέν σύστημα της προσαυξήσεως, της οποίας η χορήγηση και το ύψος εξαρτώνται αποκλειστικά από τα εισοδήματα από εργασία που πραγματοποιεί ο συντηρούμενος σύζυγος, συνιστά δυσμενή διάκριση κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7, όταν αυτό συνεπάγεται ότι κυρίως οι άνδρες μπορούν να λάβουν την προσαύξηση.

Υπενθυμίζω κατ' αρχάς ότι δυνάμει της εν λόγω διατάξεως απαγορεύεται, στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, κάθε διάκριση λόγω φύλου, είτε άμεσα είτε έμμεσα με βάση ιδίως την περιουσιακή και οικογενειακή κατάσταση ειδικότερα όσον αφορά τον υπολογισμό των παροχών, συμπεριλαμβανομένων των προσαυξήσεων που αντιστοιχούν στον σύζυγο και το συντηρούμενο πρόσωπο, και τις προϋποθέσεις διάρκειας και διατηρήσεως του δικαιώματος των παροχών. Έτσι, από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 1, προκύπτει ότι απαγορεύεται η χορήγηση προσαυξήσεως που στηρίζεται άμεσα ή έμμεσα στο φύλο των δικαιούχων [2].

2 — Βλ. απόφαση της 11ης Ιουνίου 1987, 30/85, Teuling, (Συλλογή 1987, σ. 2497, σκέψη 12).

Είναι αναμφισβήτητο ότι το εν λόγω σύστημα δεν δημιουργεί καμία διάκριση στηριζόμενη στο φύλο. Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί αν είναι ενδεχομένως δυνατό να εντοπιστούν σ' αυτό στοιχεία έμμεσης διακρίσεως. Κατά πάγια εν προκειμένω νομολογία του Δικαστηρίου [3], υφίσταται τεκμήριο έμμεσης δυσμενούς διακρίσεως, όταν μια εκ πρώτης όψεως ουδέτερη νομοθεσία, δηλαδή που δεν δημιουργεί καμία διάκριση στηριζόμενη στο φύλο, στην πράξη *θέτει σε δυσμενή μοίρα* έναν αναλογικά μεγαλύτερο αριθμό προσώπων του ενός ή του άλλου φύλου. Κατά συνέπεια, όταν προκύπτει ότι ένα σαφές χαμηλότερο ποσοστό γυναικών απ' ό,τι ανδρών (ή αντιστρόφως) μπορούν να λαμβάνουν ορισμένες παροχές, η εν λόγω νομοθεσία αντιβαίνει κατ' αρχήν προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7. Πάντως, όπως έκρινε το Δικαστήριο, το τεκμήριο αυτό δυσμενούς διακρίσεως δεν υφίσταται, όταν το εν λόγω σύστημα «οφείλεται σε αντικειμενικούς παράγοντες ξένους προς οποιαδήποτε διάκριση λόγω φύλου» [4].

5. Ως προς την υπό κρίση περίπτωση τονίζω κατ' αρχάς ότι δεν αμφισβητείται μεταξύ των μερών ότι οι άνδρες κυρίως λαμβάνουν την εν λόγω προσαύξηση και ότι ειδικότερα οι προϋποθέσεις χορηγήσεως της μέγιστης προσαυξήσεως συντρέχουν σχεδόν αποκλειστικά ως προς τους άνδρες. Η κατάσταση αυτή οφείλεται κατ' ουσίαν στο γεγονός ότι, σ' ένα ζεύγος, ο νεότερος σύζυγος είναι κατά κανόνα η γυναίκα: πρόκειται για μια κοινωνική πραγματικότητα η οποία ασφαλώς δεν οφείλεται σε παράγοντες που συνιστούν δυσμενή διάκριση. Πράγματι, η επίδικη νομοθεσία δεν αποτελεί το αντικείμενο επικρίσεων υπ' αυτό το πρίσμα, αλλά επειδή η χορήγηση και το ύψος της προσαυξήσεως εξαρτώνται από τα εισοδήματα του νεότερου συζύγου και, επομένως, στις περισσότερες των περιπτώσεων από τα εισοδήματα που πραγματοποιεί η γυναίκα.

Ειδικότερα, η χορήγηση προσαυξήσεως σε συνάρτηση με το εισόδημα που πραγματοποιεί ο νεότερος σύζυγος έχει ως αποτέλεσμα ότι, ακόμα και στις σπάνιες περιπτώσεις κατά τις οποίες ο άνδρας είναι ο μικρότερης ηλικίας σύζυγος, ο δικαιούχος θηλυκού φύλου δεν θα κατωρθώσει σχεδόν ποτέ να λάβει τη μέγιστη προσαύξηση. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, όπως καταδεικνύεται από τα στατιστικά στοιχεία που προσκομίστηκαν κατά τη διαδικασία, η πλειονότητα των γυναικών που βρίσκονται μεταξύ του 60ου και του 65ου έτους της ηλικίας δεν πραγματοποιούν κανένα εισόδημα ή εν πάση περιπτώσει πραγματοποιούν πολύ χαμηλό εισόδημα ενώ οι άνδρες της ίδιας κατηγορίας ηλικίας εξακολουθούν να ασκούν μια επαγγελματική δραστηριότητα και πραγματοποιούν επομένως εισοδήματα (από εργασία) που δεν καθιστούν δυνατή τη δυνατότητα χορηγήσεως της μέγιστης προσαυξήσεως στον σύζυγο που δικαιούται συντάξεως (εν προκειμένω τη γυναίκα). Η κατάσταση αυτή συνεπάγεται πράγματι ότι, εντός της κατηγορίας των δικαιούχων συντάξεως των οποίων ο συντηρούμενος σύζυγος είναι κάτω των 65 ετών, θα μπορεί να λάβει τη μέγιστη προσαύξηση ένα σαφώς σημαντικότερο ποσοστό ανδρών παρά γυναικών.

Ενόψει της προαναφερθείσας νομολογίας του Δικαστηρίου, η εν λόγω προσαύξηση αντιβαίνει επομένως προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7, εκτός αν δικαιολογείται από αντικειμενικούς παράγοντες άσχετους προς οποιαδήποτε διάκριση λόγω φύλου. Θεωρώ πάντως ότι, ανεξαρτήτως λόγων που μπορούν να δικαιολογούν το γεγονός ότι οι άνδρες κυρίως μπορούν να αξιώσουν τη (μέγιστη) προσαύξηση, το εν προκειμένω σύστημα περιέχει μια διάταξη βάσει της οποίας μπορεί ήδη να αποκλειστεί το ενδεχόμενο εντοπισμού στο σύστημα αυτό υπάρξεως διακρίσεως σε βάρος των

3 — Βλ. τελευταία την απόφαση της 7ης Μαΐου 1991, C-229/89, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 1991, σ. I-2205, σκέψη 13).

4 — Βλ. ιδίως τις προαναφερθείσες αποφάσεις της 7ης Μαΐου 1991, Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψεις 13 και 14, και της 11ης Ιουνίου 1987, Teuling, σκέψη 13.

γυναικών: υπονοώ το γεγονός ότι η *προσαύξηση καταβάλλεται απ' ευθείας στον νεότερο σύζυγο κατόπιν αιτήσεώς του.* Η εν λόγω διάταξη συνεπάγεται πράγματι ότι οι *νεότεροι σύζυγοι είναι «στην πράξη» οι αποδέκτες της προσαυξήσεως* και ότι, στο μέτρο που η προσαύξηση προορίζεται γι' αυτούς, σε καμία περίπτωση δεν είναι αυτοί που περιέρχονται σε δυσμενή μοίρα, αντιθέτως! Κατά συνέπεια, δεν βλέπω πώς μπορεί λογικά να υποστηριχθεί ότι οι γυναίκες, οι οποίες κατ' ουσία είναι οι κυρίως «ωφελούμενες» από την προσαύξηση, βρίσκονται σε δυσμενή θέση σε σχέση με τους άνδρες.

Τελικά, η διάκριση στην οποία προβαίνει το εν λόγω σύστημα μεταξύ του δικαιούχου της προσαυξήσεως (δικαιουμένου συντάξεως) και του αποδέκτη της (συντηρούμενος σύζυγος), διάκριση από την οποία εξάλλου καθίσταται φανερός ο σκοπός που επιδιώκεται μέσω της προσαυξήσεως, αρκεί αφεαυτής και να θεωρηθεί ότι δεν υφίσταται η φερομένη δυσμενής διάκριση.

6. Σε περίπτωση που το Δικαστήριο θα συμμεριστεί αυτή την ανάλυση, πρέπει να εξεταστεί αν το εν λόγω σύστημα δικαιολογείται από παράγοντες αντικειμενικούς και άσχετους προς κάθε διάκριση στηριζόμενη στο φύλο.

Εν προκειμένω, η Ολλανδική Κυβέρνηση και το SVB υποστήριξαν ότι η προσαύξηση αποσκοπεί στη διασφάλιση ενός ελαχίστου ορίου συντηρήσεως στο ζεύγος. Η προσαύξηση καθιστά πράγματι δυνατή στους συζύγους την εξασφάλιση ενός κατώτατου κοινωνικού εισοδήματος, το οποίο παραμένει κατ' ουσίαν αμετάβλητο ακόμη και μετά την κατάργηση της προσαυξήσεως (όταν ο νεότερος σύζυγος συμπληρώνει το 65ο έτος της ηλικίας), οπότε κάθε ένας απ' αυτούς θα λάβει, εφόσον συντρέχουν και οι άλλες προϋποθέσεις, σύνταξη ίση προς το 50 % του αντίστοιχου καθαρού κατωτάτου μισθού. Με άλλα λόγια, με την προσαύξηση επιδιώκεται να διασφαλιστεί ότι το συνολικό εισόδημα των συζύγων θα ισούται τουλάχιστον προς το ποσό των παροχών τις οποίες θα μπορούν να αξιώσουν όταν και ο ένας και ο άλλος θα δικαιούνται συντάξεως γήρατος, δηλαδή ίσης προς το ελάχιστο όριο συντηρήσεως το οποίο διασφαλίζει ο AOW, σύμφωνα με τον χαρακτήρα του ως βασικής παροχής, στους συζύγους που και οι δύο δικαιούνται συντάξεως γήρατος.

Το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να αποφανθεί ότι η χορήγηση ενός ελαχίστου κοινωνικού εισοδήματος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της κοινωνικής πολιτικής των κρατών μελών [5]· η χορήγηση προσαυξήσεως για την εξασφάλιση στους συζύγους ενός ελαχίστου εισοδήματος αποτελεί, επομένως, ένα μέσο με το οποίο οι Κάτω Χώρες επιδιώκουν κατ' αρχήν έναν θεμιτό στόχο κοινωνικής πολιτικής.

Πρέπει πάντως να εξεταστεί η αναλογικότητα του εν λόγω μέτρου, δηλαδή αν το επιλεχθέν μέτρο (χορήγηση της προσαυξήσεως) είναι κατάλληλο και αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού (εξασφάλιση στους συζύγους ενός κατώτατου κοινωνικού εισοδήματος). Το ζήτημα αυτό υπόκειται κατ' αρχήν στην κρίση του εθνικού δικαστηρίου, του μόνου αρμοδίου για να κρίνει τα περιστατικά και να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο, στο οποίο εναπόκειται τελικά να εξακριβώσει αν η προσαύξηση προορίζεται πράγματι για τη διασφάλιση στους συζύγους ενός κατωτάτου κοινωνικού εισοδήματος και αν είναι αναγκαία προς τούτο.

7. Με το δεύτερο ερώτημα, το οποίο περιλαμβάνει δύο σκέλη, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, αφενός μεν, αν το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας εμποδίζει την εφαρμογή αυτού του συστήματος, καθόσον άλλα εισοδήματα που πραγματοποιεί ενδεχομένως ο δικαιούχος συντάξεως

5 — Προαναφερθείσα απόφαση της 7ης Μαΐου 1991, Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψη 22.

δεν λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της προσαυξήσεως, αφετέρου δε, αν ο χαρακτήρας του AOW ως βασικής παροχής δεν υφίσταται αντιθέτως στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η προσαύξηση δεν είναι αναγκαία για τη διασφάλιση ενός ελαχίστου ορίου συντηρήσεως στα πρόσωπα με συντηρούμενο σύζυγο. Μέσω αυτού του ερωτήματος το εθνικό δικαστήριο επιδιώκει ακριβώς να εξεταστεί, σε σχέση με τα αναφερόμενα σημεία, η αναλογικότητα του εν λόγω μέτρου και, επομένως, να εξακριβωθεί αν το μέτρο αυτό δικαιολογείται αντικειμενικώς.

Ο Molenbroek υποστηρίζει συναφώς ότι το γεγονός ότι τα εισοδήματα του δικαιούχου της συντάξεως δεν λαμβάνονται υπόψη μπορεί να αποκλείσει το ότι η προσαύξηση έχει ως σκοπό την εξασφάλιση ενός ελαχίστου ορίου συντηρήσεως. Το γεγονός αυτό συνεπάγεται πράγματι ότι η προσαύξηση χορηγείται επίσης σε δικαιούχους συντάξεως που διαθέτουν σημαντικά ίδια εισοδήματα, επομένως, σε πρόσωπα για τα οποία δεν είναι αναγκαία η προσαύξηση για την εξασφάλιση ενός ελαχίστου ορίου συντηρήσεως. Επιπλέον, το γεγονός μάλιστα ότι η προσαύξηση μπορεί να χορηγείται ομοίως σε καταστάσεις κατά τις οποίες δεν είναι αναγκαία για τη διασφάλιση ενός ελαχίστου ορίου συντηρήσεως μπορεί να στερήσει από τον AOW την ιδιότητά του ως βασικής παροχής.

Τονίζω κατ' αρχάς ότι, όπως το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση Επιτροπή κατά Βελγίου [6], οι σκοποί αυτοί, όπως αυτός που συνίσταται στην εξασφάλιση ορισμένου ελαχίστου εισοδήματος συντηρήσεως, εντάσσονται στο πλαίσιο της «κοινωνικής πολιτικής η οποία στην παρούσα κατάσταση του κοινοτικού δικαίου εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, τα οποία διαθέτουν εύλογο περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά τη φύση των μέτρων κοινωνικής προστασίας και τους συγκεκριμένους στόχους πραγματοποιήσεώς τους».

Με αυτά τα δεδομένα παρατηρώ ότι είναι χωρίς αμφιβολία αληθές ότι το γεγονός ότι δεν λαμβάνονται υπόψη τα εισοδήματα του δικαιούχου συντάξεως ή επίσης και τα εισοδήματα που ενδεχομένως δεν πραγματοποιεί από εργασία ο συντηρούμενος σύζυγος μπορεί να έχει ως συνέπεια τη δημιουργία καταστάσεων στις οποίες εξασφαλίζεται στο ζεύγος, ακριβώς χάρη στην προσαύξηση, εισόδημα που υπερβαίνει το ελάχιστο αυτό όριο συντηρήσεως. Ένα τέτοιο αποτέλεσμα δεν έχει εντούτοις ως συνέπεια την αμφισβήτηση του χαρακτήρα του AOW ως βασικής παροχής, καθόσον με τον νόμο αυτό επιδιώκεται η εξασφάλιση ενός ελαχίστου εισοδήματος συντηρήσεως, ανεξάρτητα από τα εισοδήματα που πραγματοποιούν από άλλες πηγές οι δύο σύζυγοι. Εξάλλου, το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να υπογραμμίσει ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν αντιτίθεται στο να λαμβάνει υπόψη κράτος μέλος, ελέγχοντας τις κοινωνικές του δαπάνες, τις ανάγκες ορισμένων κατηγοριών, ιδίως δε τις μεγαλύτερες οικογενειακές υποχρεώσεις που έχουν τα πρόσωπα με συντηρούμενο σύζυγο [7].

Τελικά, το γεγονός ότι τα εισοδήματα του δικαιούχου συντάξεως δεν λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό του δικαιώματος προσαυξήσεως καθώς και του ύψους της δεν αντιφάσκει προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7. Αντιθέτως, πρόκειται για μια αναγκαία προϋπόθεση για την επίτευξη του επιδιωκομένου σκοπού, δηλαδή της διασφαλίσεως στους συζύγους κοινωνικού εισοδήματος ίσου προς αυτό που θα μπορούν να αξιώσουν όταν θα δικαιούνται και οι δύο συντάξεως γήρατος, οπότε κατά συνέπεια η προσαύξηση θα παύσει να παρέχεται.

6 — Προαναφερθείσα απόφαση της 7ης Μαΐου 1991, σκέψη 22· βλ. με ανάλογο πνεύμα την απόφαση της 12ης Ιουλίου 1984, 184/83, Hofmann (Συλλογή 1984, σ. 3047, σκέψη 27).

7 — Βλ. την προαναφερθείσα απόφαση της 7ης Μαΐου 1991, Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψεις 24 και 25.

8. Τέλος, νομίζω ότι, ενόψει των συμπερασμάτων στα οποία κατέληξα ως προς τα δύο πρώτα ερωτήματα, παρέλκει η εξέταση του τρίτου ερωτήματος με το οποίο το εθνικό δικαστήριο θέτει το πρόβλημα των συνεπειών, σε μια περίπτωση όπως η υπό κρίση, από ενδεχόμενη παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας.

9. Κατά συνέπεια, υπό το φως των προηγουμένων σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα ερωτήματα που του υπέβαλε το Raad van Beroep te Amsterdam ως εξής:

«Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται στην εφαρμογή εθνικής νομοθεσίας στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, δυνάμει της οποίας η χορήγηση και το ύψος προσαυξήσεως υπέρ των δικαιούχων συντάξεως γήρατος με συντηρούμενο σύζυγο κάτω των 65 ετών, ο οποίος είναι στην πραγματικότητα ο αποδέκτης της εν λόγω προσαυξήσεως, καθορίζεται σε συνάρτηση με τα εισοδήματα από εργασία που ενδεχομένως πραγματοποιεί ο συντηρούμενος σύζυγος, ακόμη και αν η νομοθεσία αυτή έχει ως συνέπεια ότι κυρίως οι άνδρες λαμβάνονται υπόψη για τη χορήγηση της προσαυξήσεως αυτής.»